

Pál Gábor: T. Képviselőház! Az erdélyi magyar képviselők pártonkívüli csoporttá alakultak abból a célból, hogy egységesen foglalhassanak állást úgy az erdélyi, mint az egyetemes magyar problémákra nézve. Az erdélyi magyarság életérdekeinek számbavétele ezt az elhatározást követelte.

A pártonkívüliség a tárgyilagos pártatlanságra jogosít de erre kötelez is minket. A megszavazott állami költségvetés az augusztus 30-a előtti államterületre vonatkozik, úgyszintén ez a javaslat is, amely most van tárgyalás alatt, mégis úgy, véljük, hogy nekünk ez a javaslat nyújt alkalmat arra, hogy az előbb említett kérdésekre vonatkozó álláspontunkat kifejthessük.

Az erdélyi problémák között időszérűség tekintetében első helyen áll a törvényegységesítés kérdése. Az anyaországhoz való visszacsatolás természetes következménye a jog-egységre való törekvés, de csak megfelelő át-menettel, mert különben helyrehozhatatlan hibák fordulnak elő. Elzász-Lotharingiában a német birodalomba való visszacsatolás után, 1811-től kezdve évtizedeken keresztül voltak még hatályban a francia jogszabályok. Itt a magyar anyaországban is van olyan jogszabály, amelyet 1854-ben az osztrák kormány léptetett életbe, és még most is hatályban van. Romániában a magyar közigazgatási törvény hét éven keresztül volt érvényben, az ipartörvényt is 18 év után változtatták meg, és most, amikor ezen impérium alól szabadultunk, a magyar törvények egész sorozata volt még hatályban. Az egységesítésnek az a tempója azonban, amely itt kezdetét vette, életérdekeinkbe ütközik és a nemzetiségpolitikai szempontok teljes figyelmen kívül hagyásával hajtatik végre.

Erdély területe a sajátos viszonyok és fel-adatok szempontjából három egymástól eltérő feladatot jelentő területrészre oszlik: a Partium, Közép-Erdély és Székelyföld. Mindegyiknek úgy gazdasági, mint nemzetiségpolitikai téren egészen más a tennivalója. Ez a különbségtétel szükséges, mert ennek figyelmen kívül hagyása azt jelenti, hogy mindazok a szempontok, amelyeket az impérium változás után a kormányzatnak érvényesítenie kell, nem vétették figyelembe.

A jogszabályok azonossága nem feltétlen követelmény. Erdély századokon keresztül külön jogszabályok alatt élt, az erdélyi magyar lelkiséget mégis megőrizte. (*Úgy van! Úgy van! a baloldalon.*) Erdély területében is a székelység Separatum Corpust jelentett, amely a maga életérdekeinek századokon keresztül való figyelembevételével alkotta meg a maga jogszabályait. (*Úgy van! Úgy van! a baloldalon.*) Ez a sajátosság és annak a törvényalkotásban való állandó szabályozása tette lehetővé, hogy Erdély keleti szélén a nemzetiségektől elválasztott vidéken a székelység fennmaradhatott. Kell-e egyébre hivatkoznom, mint arra, hogy a Székelyföldön egy évezreden át a kincstár soha birtokot nem szerezhett, birtokadományozással más nemzetiségeket be nem telepíthetett? Kell-e hivatkoznom arra, hogy még az öröklés terén is olyan szabály állott fenn, hogy a magtalanul elhalt család birtokát nem a kincstár, hanem a szomszéd örökölte? Van-e a világon nép, amely a maga fennmaradásáról életérdekeinek megvédéséről hasonló szabállyal gondoskodott volna? (*Úgy van! Úgy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Miért kellett ezt elmondanom? Azért, hogy megértsük, hogy a jogszabályok azonossága nem feltétlen követelmény. Az a kiinduló pont, amelyet itt tapasztalunk, hogy tudniillik minden jogszabálynak ugyanazonosságát követelik meg, és gyors tempóban akarják

keresztülvinni, olyan zűrzavarokat idéz elő, amelynek ódiúmát és felelősségét mi vállalni nem tudjuk. (*Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.*)

Mi elég jogbizonytalanságban éltünk: 22 esztendő azzal telt el, hogy minden törvény első paragrafusa úgy végződött: minden hatályát veszti, ami azzal a törvénnyel ellenkezik. De amikor egy jogállamba tértünk vissza, akkor a jogbizonytalanságot nagyobbá tenni nem szabad, hanem meg kell teremteni a jogbizonyosságot. Ennek pedig első feltétele az, hogy számbavétesse azokat a törvényeket, amelyek kellő fokozatossággal az erdélyi területen életbeléptetendők és megfelelő idő adandó az összeegyeztetésre. (*Helyeslés.*) Ha 1861-ben az osztrák és a magyar jog összeegyeztetése végett egy országbírói értekezlet ült össze, akkor 1940-ben a jogszabályok sokasága idején még inkább szükség lett volna egy országbírói értekezlet egybehívására. November 3-án azonban a hivatalos lapban megjelent egy rendelet, amely, egyetlenegy mondattal a visszacsatolt területen érvényben lévő szabályokat hatályon kívül helyezte és ezek helyébe az államigazgatás egész területén az anyaország jogát léptette életbe, néhány kivételtől eltekintve.

Ez a rendelkezés nem vetett számot azzal, hogy Romániában a törvények csodálatos tervszerűséggel úgy alkottattak meg, hogy azok a mi tönkretételünkre legyenek alkalmasak. (*Úgy van! Úgy van!*) Nem vitatjuk, hogy a magyar törvények szabadság tekintetében messze felülmúlják a román törvényeket, de azt el kell ismernünk, mert a 22 esztendő tapasztalata megmutatta, hogy a kisebbségek tönkretételére alkalmas rendelkezéseket megfelelő furfanggal a világ egyetlen államának törvényhozása sem alkothatta volna meg úgy, mint ahogyan velünk szemben tették. (*Úgy van! Úgy van!*) Éppen ezért annak számbavétele lett volna szükséges: melyek azok a jogszabályok, amelyet mi most egy megváltozott világban nem bosszúállásból, hanem az elkövetett igazságtalanságok helyrehozása érdekében alkalmazhattunk volna. (*Élénk helyeslés és taps a bal és szélsőbaloldalon.*) A törvények egész sorozata egyetlen mondattal változtatott meg, holott az erdélyi képviselők csoportja nevében megfelelő időben előtártam, hogy ezek nagy megfontolással és szűrőn keresztül megvizsgálva fokozatosan léptetendők életbe. Amikor megtudtuk azt, hogy a hivatalos lap november 3. száma ezt a rendelkezést életbeléptette (**Rajniss Ferenc:** Csak így tudták meg? – *Zaj.*), akkor rámutattunk az ebből származó hátrányokra és egyúttal azt kértem, hogy egy törvényegységesítő bizottság létesítessék, amely a jövőben, kiküszöböli az ilyen hirtelen intézkedéseket és megfelelő óvatos eljárással vizsgálja meg az életbeléptetendő szabályokat. Javaslatomat a miniszterelnök úr elfogadta, az egységesítő bizottság összetételéhez hozzájárult és reméljük, hogy a jövőben azok a hibák, amelyek eddig elkövetettek, nem fognak megisméltódní.

Erdélyben azonban nemcsak a törvényegységesítés kérdése időszerű, hanem az államigazgatás egész területén a jog alkalmazása is. Az az egyöntetű nézetünk, egyhangú megállapításunk, hogy ez az államigazgatás Erdélyben csak úgy lesz zökkenő, bajok és zűrzavarok nélkül keresztülvihető, ha a kormányzat gondoskodik egy külön szerv létesítéséről, (**Rajniss Ferenc:** Nagyon természetes!) amely az irányítást kezében tartja, az állami és nemzetiségi feladatok áttekintésére megfelelő látókörrel és tapasztalattal bír (*Helyeslés balfelől.*) és e feladatok megoldásánál felelősséggel intézkedik. (*Helyeslés a bal és a szélsőbaloldalon.*) Nem véleményező és emlékiratozó szervre gondolunk, hanem intézkedő hatáskörrel bíró szervre, amely az élet minden kérdését figyelemmel kíséri. Hol van nagyobb szükség erre, mint egy olyan területen, amely korrupció uralom alól tért vissza,

ahol erkölcsileg még saját népünket is megfertőzte az a romlottság, amely felettünk uralkodott. Egy ilyen területen nem elég a vármegyék szerinti közigazgatás. Vannak magasabb szempontok, amelyek a vármegyék felett is irányító hatáskörrel kell, hogy bírjanak, hogy a megfelelő szerv útján intézkedni lehessen. **(Rajniss Ferenc: Igaz!)**

Fel kell említenem, hogy ebben a megváltozott világban, amikor a magyar államigazgatás erkölcsi fensőbbiségét kell minden téren bizonyítanunk (*Úgy van!*) nincs helye annak, hogy megyéenként különböző látókörrrel ugyanabban a kérdésben más és más szempontok szerint intézkedjenek (*Élénk helyeslés és taps a bal és szélsőbaloldalon.*) Így azok a hibák, amelyek előfordulnak most, egységes irányítás mellett ki lesznek zárva.

Felemlítem, hogy a tisztviselői kinevezéseknél fordultak elő hibák. Olyanoknak, akik nemzeti kisebbségi küzdelmünkben állandóan akadályoztak bennünket, népünk megveretésében, meggyalázásában és meghurcolásában kiválóan tevékenykedtek, most a magyar állam kenyeret adott a kezükbe. (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Borzasztó! – Zaj. Elnök csenget.*) Előfordult az, hogy Balog Edgár – Jaross Andor t. képviselőtársam bizonyára ismeri – aki Csehszlovákiában, Pozsonyban megalapította a »Sarló« nevű egyesületet és az egyesület ünnepi közgyűlésén elmondott beszéde, amelynek szövege a kezünk között van, Moszkvában is számottevő lehetett volna, továbbá, aki Kassán a »Vörös nyíl« nevű művésztszereket alapította, amely társaság tagjai által festett jelvényekkel vonultak fel a kommunista magyarok Prága utcáin és aki végül a szovjetbarátok egyesületét létesítette, most Kalotaszentkirályon a magyar állami iskola igazgatója lett. (*Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan! – Zaj. – Elnök csenget.*)

Az ilyen és ehhez hasonló intézkedések megmetélezzik saját népünk lelkét is, mert az emberek azt látják, hogy egy impériumváltozás után, amikor örök vágyódással vágyódtunk vissza, olyanoknak juttatnak kenyeret, akiket a magyar állam büntető igazságszolgáltatásának kellene utolérnie. (*Úgy van! Úgy van! – Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.*) De egyéb téren is a viszonyoknak és az elmúlt 22 év eseményeinek nem ismerése egyik elvétettséget a másik után hozza. Meg kell említenem, hogy nem régen a magyar pénzügyi szervezetek szervezése véget a Tébe járt el Erdélyben és ott egy erdélyi pénzügyi szervezetet létesített, amelynek egyik vezéralakjává Hargittay Bertalant, aki öt hónappal ezelőtt a román nemzetvédelmi kölcsön céljára 100 millió leit jegyzett...(*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan! Borzasztó! – Zaj. – Elnök csenget.*)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak! Méltóztassanak a közbeszólásoktól tartózkodni.

Pál Gábor: ...amikor több bukaresti nagybank együttvéve sem jegyzett ilyen hatalmas összeget, továbbá, aki a hozzáintézett magyar nyelvű levelekre románul válaszolt, (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hallatlan!*) akkor, amikor a nagyszebeni Albina is magyarnyelvű válaszokat adott. **(Korláth Endre: Magasabb erkölcs!)**

Mindezek az esetek is azt mutatják, – és ezek csak kiragadott példák – hogy egy külön kormányzati szerv létesítése nélkül nincs lehetőség arra, hogy az igazgatásnak egységet és megfelelő ellenőrzést adjunk. (*Zaj a szélsőbaloldalon!*) Mi történt az elmúlt 22 év alatt, ki mit követett el a magyar kisebbség küszködéseivel szemben, ki tett annak szolgálatot és milyen mértékben? – ezt számon kell tartani, (*Úgy van! Úgy van!*) mert ez a nemzet lelkületének, érzületének megnyugtatóra, fokozására és a nemzet tagjainak összetartására van befolyással. (*Úgy van! Úgy van!*) Nagy jelentősége van ennek egy nemzeti kisebbségi területen, ahol nem kell a kormányzat hibáival elválasztást előidézni, amikor ha mind együtt

vagyunk, akkor is kevesen vagyunk. (*Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.*) A kormány szervet – mint említettem – nem véleménnyel, hanem intézkedő hatáskörrel kell felruházni, (*Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.*) természetesen azon kivételekkel, melyek a központi kormányzat kezéből nem adhatók ki. (*Helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.*) Nem támasztunk túlzott követelményeket, csupán az érdekeinknek megfelelő intézkedést kérünk.

Az igazgatásnak egyik feladata most a vissza nem csatolt területekről átjött menekültek sorsáról való gondoskodás. (**Rajniss Ferenc:** Szépen megvannak! Menházban vannak!) Mélységes együttérzéssel fordulunk azok felé, akik vagyonukat elkótyavetyélve, a határon átjőve menekültek. (**Rajniss Ferenc:** Éjjeli menedékhelyeken vannak ma is! – *Zaj.*) Mi, akik két évtizedet meghaladó ideig éltünk velük egy országban, leginkább megértjük azokat a kényszerítő okokat, amelyek őket otthonuk elhagyására rábírták. (*Helyeslés.*) Az elhelyezésükről, elszállásolásukról való gondoskodásnak jobbnak kell lennie, mint eddig. (**Füssy Kálmán:** Internáló tábor!) Akik visszatértek, azoknak érezniük kell az anyaország gondoskodását. (*Úgy van! Úgy van!*) Intézményes szervezésre volna szükség, hogy a jobb ellátással az otthon elvesztésének fájalmát enyhíteni tudjuk. (*Rajniss Ferenc közbeszól.*)

Elnök: Csendet kérek, Rajniss képviselő úr!

Pál Gábor: A katonai közigazgatás megszűnte után a polgári igazgatás lépett életbe. Ennek a polgári igazgatásnak bizonyos irányelvekkel kell elindulnia ott, ahol nemzetiségileg vegyes vagy túlnyomóan nemzetiségek által lakott területek vannak. A nemzetiségi kérdésben Romániában az az irányelv volt minden intézkedés alapja, amelyet az erdélyi román nemzeti parasztpárt vezére, Maniu 1921-ben a következő szavakkal hirdetett: »Sokat gondolkoztam a kisebbségi probléma megoldásán és mindig ugyanazon megállapításra jutottam, hogy egyetlen megoldás van csupán: vagy mi, vagy ők.« (*Felkiáltások: Hallatlan!*) Az »ők«, mi voltunk, és emez irányelv következetes érvényrejuttatásának eléggé tanui vagyunk. Románia igazságügyminisztere az 1923. évi alkotmány tárgyalásakor azt hangoztatta, hogy a megnagyobbodott országban egyetlen nemzet van, és ez a román.

Ennek az álláspontnak tökéletes keresztülvitele olyan tervszerűséggel, amelyet a világ egyetlen állama hajthatott volna különbül végre, megmutatta, hogy hova lehet juttatni egy nemzeti kisebbséget 22 esztendő alatt az élet minden terén való háttérbeszorítással, elszegényesítéssel, meggyötréssel és részben bizonyos magyar területek lakosságának szétszórásával is. A nemzetiségi kérdés a közigazgatás irányelvei között most, amikor körülöttünk háború dúl, törvénnyel nem szabályozható. Amíg azonban erre sor kerül, szükséges azt hangoztatni, hogy mi nem tartjuk helyénvalónak a rajtunk elkövetett gyötrelmekért, a bosszúállást, (*Helyeslés.*) csak egyet: az elkövetett igazságtalanságok helyrehozatalát. (*Úgy van! Úgy van! – Élénk helyeslés és taps.*) A polgári igazgatás tanúsítson türelmet a magyar anyanyelvűekkel szemben, (*Úgy van! Úgy van!*) védje meg őket az önkény és a hatalmaskodás ellen, azonkívül pedig biztosítsa az anyanyelv használatát az alsófokú igazgatásban, mert bármi legyen is a világ és az ország sorsa, e követelmény elől kitérni nem lehet. (*Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.*)

Gazdasági téren nehézségek vannak, ezeket azonban nem sorolhatom fel, csak néhányat említek meg közülük. A közszükségletek ellátása a katonai igazgatás alatt a katonai ellátó szervek útján történt. Amint a polgári igazgatás átvette feladatát, egyelőre nem tudja ezt a feladatot teljesíteni és ezért azt kértük, hogy a katonai ellátó szervek folytassák tovább is

működésüket, addig, amíg a polgári igazgatás megfelelő szervvel nem helyettesíti őket, mégpedig azért is, mert egyelőre nincs birtokában azoknak a szállító eszközöknek, amelyekkel feladatának eleget tudna tenni. Az a kérésünk a kormányhoz, hogy ezekben az összességét, az egész visszacsatolt terület lakosságát érintő kérdésekben időközönként nyújtson hivatalos tájékoztatást a tett intézkedésekről, illetőleg azokról az akadályokról, amelyek a közellátás terén esetleg fennforognak. Ez nem tartozhatik az eltitkolható kérdések közé, (*Úgy van! Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.*) ez mindannyiunkat érint és egyúttal a megnyugtatás céljait is szolgálja. (*Helyeslés.*)

Erdélyben egy nagy kérdés vár rendezésre, és ez az agrárreform függő kérdéseinek likvidálása. Az előkészületeket ezen a téren idejében meg kell tenni és az a szerv, amely megbízást kap arra, hogy a magyar kormány és a magyar törvényhozás elé javaslatot terjesszen, olyan személyekből állítandó össze, akiknek szeme előtt egyetlenegy cél lebeg és pedig a magyar állameszme szolgálata, a közérdek feltétlen szem előtt tartása, mely szembe tud szállni minden jogosulatlan törekvéssel. (*Élénk helyeslés.*) Családok érdekei tusakodnak e kérdés körül és önhatalmú cselekmények sorozata fordul elő. Határozottsággal kérjük a kormányt, méltóztassék azonnal a legszigorúbb intézkedést tenni, hogy minden ilyen önhatalmú cselekmény megakadályoztassék. (*Élénk helyeslés.*) Erdélyben különben 1853 óta érvényben van az osztrák magánjognak az a rendelkezése, hogy senki sem jogosult vélt jogát önhatalmú cselekménnyel érvényesíteni, hanem csak a rendes bíróságok vagy hatóságok útján. Kérjük ennek az elvnek érvényt szerezni, mert anarchia felé vezet az, ha mindenki a maga agrárreform kérdését saját elgondolása szerint és jogtalan eszközök igénybevételével akarja megoldani. (*Úgy van! – Mozgás.*)

A gazdasági kérdések közé tartozik az iparvállalatokhoz kinevezett vagy kinevezendő vállalati felügyelők kérdése. A katonai igazgatás alatt kinevezett felügyelők nem mindenben tettek eleget annak a feladatnak, amelyet elvégezniök kellett volna. (**Rassay Károly:** Nem is képesek rá!) A jogegységesítés terén most tervezetek készültek új felügyelők kinevezésére kétféle megkülönböztetett hatáskörrel. Az egyik olyan vállalatok részére, amelyeknek vezetői eltávoztak az országból, vagy nem ismeretesek, a másik pedig a külföldi vállalatok otlévő fiókjainak vezetésére. Az előbbieket számára teljes jogkörű megbízottak rendeltetnek ki, az utóbbiak számára korlátolt jogkörűek. Ami az elsőt illeti, nagyon nagy szükség van a személyi kiválasztásra, mert a magyar államot kompromittálja az, aki annak nevében a vállalatokkal szemben jogtalan igényekkel áll elő. (*Úgy van! Úgy van!*) Volt olyan vállalati felügyelő, aki kirendelésékor az első 24 órában autót vétetett magának a vállalat költségére. (*Mozgás és zaj.*) – **Rajniss Ferenc:** Régi jó szokás!) Volt olyan felügyelő, aki rokonait, hozzátartozóit, barátait és sógorait helyeztette el sok évi szerződéssel az illető vállalat terhére. (**Koródy Tibor:** Szereti a családját! – *Zaj. – Elnök csenget.*) Ezek a visszaélések sokat ártottak nekünk. Ezeknek megismétlődését csak úgy lehet kizárni, ha a vállalati felügyelők jogkörét szabályozzuk, ha rendelettel gondoskodunk egyúttal egy ellenőrző szerv létesítéséről, amely felülvizsgálja azt, hogy az, aki a magyar állam nevében rendelkezési jogot kap mások vagyona felett, miképpen él azzal. (*Élénk helyeslés és taps a Ház minden oldalán.*) Ezekre a felügyelőkre nézve tehát egy vegyes bizottság állapítaná meg azokat a szabályokat, amelyeket a vállalatok ügyeinek intézésénél tekintetbe kell venniök. E bizottság feladatai közé tartoznék ingatlanvagyon elidegenítése esetén az ahhoz való hozzájárulás, azonkívül az üzlet jövőjét érintő nagyfontosságú kérdésekben való elhatározások

jóváhagyása, általábanvéve a vállalati felügyelők magatartásának, cselekményeinek ellenőrzése, a kivételes intézkedések között pedig a büntetőjogi rendelkezés a visszaélésekkel szemben. (*Helyeslés.*) A magyar állam erkölcsi felsőbbségét minden téren védelmezni kell, különösen ott, ahol nemzetiségek nézik, hogy mi történik egy impériumváltás következményeképpen. (*Úgy van! Úgy van! –Taps a Ház minden oldalán.*) E megbízatás nem lehet kiszolgáltatott tárgy, ahol a rokonok, barátok, sógorok és a legkülönbözőbb ellenszolgáltatásokért vállalkozók jelentkeznek érdem, képesség, munka, szorgalom és megbízhatóság nélkül a magyar állam nevében. (**Rajniss Ferenc:** Sok a családszerető ember! – *Halljuk! Halljuk!*)

A gazdasági kérdések csoportjába tartozik a magyar bankok kérdése is. (*Halljuk! Halljuk, a középén.*) Erdélyben a budapesti bankok fiókjai működtek. Az a tapasztalat, amelyet e fiókok működéséről a román uralom alatt szereztünk, mélyen lesújtó. Ezek a bankok semmiféle nemzeti feladatot nem szolgáltak, annak támogatásában részt nem vettek, számikra mi nem léteztünk. De ez nemcsak a román uralom alatt volt így, hanem így volt békeidőben is. Amikor az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület 25 éves jubileuma alkalmából felhívást bocsátott ki Erdély összes bankjaihoz, hogy e magyar közművelődési egyesületet adományaikkal támogassák, háromévi gyűjtés eredményeképpen 3000 korona gyűlt össze, (*Mozgás.*) pedig ugyanabban az évben a román bankok 483.000 aranykoronát adtak össze román nemzeti célokra. Ez volt a különbség a bankok működése között. (**Maróth Károly:** És még késlekedünk a harmadik zsidótörvénnyel?)

De a román uralom alatt cselekedtek még egyebet is. A román állam még nem hozta meg azt a törvényt, amelyet nemzeti munkavédelmi törvénynek neveznek és amelynek család értelmezésével a magyar munkások ezreit fosztották meg kenyerüktől, de a budapesti bankok fiókjai ezt a kidobást és kenyértelelné tevést a magyarokkal szemben már azelőtt megkezdték, mielőtt a román állam nemzeti munkavédelmi törvényt hozott. (*Zajos felkiáltások: Hallatlan! – Egy hang a középén: De a zsidót felvették! – Folytonos Zaj. – Halljuk! Halljuk! – Elnök csenget.*)

Az a jogkör, amelyet a kormány számára a banktörvény tartogat, lehetővé teszi, hogy a jövőben meggátolja olyan intézetek alapítását, amelyek a visszacsatolt területben csak zsákmányterületet látnak. (*Úgy van! Úgy van! – Taps a Ház minden oldalán.*)

Ipari téren tervezetek vannak, amelyek az Erdélyben lévő munkakamarákat, a munkafelügyelői intézményt és a munkaügyi bíróság intézményét megszüntetni akarják. Ezt a tervet helyeselni nem tudjuk. A miniszterelnök úr nemrégiben jelentette ki, hogy készül a magyar munkakamáráról szóló törvényjavaslat is. Éppen akkor, amikor ennek az intézménynek a létét itt szükségesnek látják, semmi szükség nincs arra, hogy ezt megszüntessék ott, mert ezek ott olyan feladatot végeztek, amelyet nemzetiségi területen nem lehet másképpen elvégezni a magyar nemzeti szempontok figyelembevételével. (*Úgy van! Úgy van! balfelől.*)

A munkaügyi hivatal és a munkafelügyelőség azt jelenti, hogy ezen a területen számbavételeket eszközöl, adatokat gyűjt, a kormányzat elé terjeszt és egyúttal képet alkottat arról, hogy mi történik azon a területen. Ennek a feladatkörnek a szétaprózása szolgabíróságok és városi tanácsok jogkörébe, nem jelenti ennek a feladatnak a megértését ez szétaprózása a kérdésnek és azon a területen, ahol nekünk a munkajog viszonyait központi szerv adatgyűjtése, meglátásai, javaslatai és kezdeményezései után kell észrevennünk és az

intézkedéseket ehhez kell szabnunk, ezeknek az intézményeknek a fenntartása ránkényszerítendő szükségesség. (*Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.*)

Erdély számára, úgy tudom, póthiteljavaslat fog a képviselőház elé terjesztetni. E póthiteljavaslat benyújtása előtt kérjük számbavenni azt, hogy Erdély területén az úgynevezett önállósítási alapból segélykérők száma meg fog növekedni azok után a megnyomorítások után, amelyeket a román uralom alatt szenvedtek. (*Úgy van!*) Kérjük tehát ennek az önállósítási alapnak olyan összegben való létesítését, amely a megnövekedett igények kielégítésére elegendő lesz.

Azonkívül pedig: az idegen uralom alatt egyetlen eszköz is elég lett volna a magyarság tökéletes tönkretételére még egy évtized alatt az, amit a román adórendszer csinált. A kisiparosok ezrei adták vissza igazolványaikat, vagy kolduláshoz fogtak, vagy hozzátartozóik segítségéből éltek. Ezért mindazok számára, akik egy iparral felhagytak és most új életet akarnak kezdeni a kereskedelmi és iparkamarák által javaslatba hozandó összeg erejéig iparfejlesztési és iparpótlási kölcsönök folyósítására van szükség. (*Helyeslés.*) Ez a kölcsön lehetővé tenné sok egzisztencia újrakezdését, akik legfőképpen a Székelyföldön érezték az elmúlt két évtized romboló hatásait.

Az igazságtalanságok jóvátételének sokféle téren van helye. Az egyik ilyen intézkedés az volna, hogy a tervszerűen, tudatosan és központi titkos irányítással tömegesen meghamisított anyakönyvek a való helyzetnek megfelelően kiigazítassanak. Kezemben volt a román hatóságok titkos utasítása, amely az összes községi jegyzők működését, állásukban való meghagyását attól a feltételtől tette függővé, hogy milyen eredményeket mutatnak fel ezen a téren. (*Felkiáltások: Hallatlan!*) A Székelyföldön neveket és vallásokat változtattak meg. A meglévő törvény csak egyéni fellépésre ad jogot, itt pedig, amikor ezrek neveinek és vallásának megváltoztatása ilyen eszközökkel történt, törvényhozási intézkedés szükséges az anyakönyvek felülvizsgálására és annak alapján végrehajtandó intézkedésekre. (*Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.*)

Erdélyben a hitvallásos iskolák, a felekezeti iskolák a román impérium alatt is megtették a maguk kötelességét. (*Úgy van! Úgy van!*) Ezeknek az iskoláknak tanítói és tanárai az állami tanerők fizetéséhez képest éhbérért dolgoztak, a nélkülözések nélkülözéseit élték át. Az erdélyi magyar képviselőknek az a kérésük, hogy az elviselt szenvedések és nélkülözések után méltóztassék a kormány a felekezeti tanerők fizetését egyensúlyba hozni az állami tanerők fizetésével. (*Élénk éljenzés és taps.*) Ugyancsak kérjük, hogy e nemzeti küzdelmünkben résztvevő, minden hálát és tiszteletet megérdemlő papság is hasonló elbánásban részesüljön. (*Helyeslés és taps a baloldalon és a középén.*) Kérjük egyúttal, hogy a kultuszárca költségvetésének keretében az ösztöndíjtétel alatt megfelelő összegek vétessenek fel az erdélyi magyarság fiainak továbbképzésére és ezt ne kössék ahhoz a feltételhez, hogy csupán állami hivatalnokok gyermekei részesülhetnek benne. (*Helyeslés és taps a szélső baloldalon.*) 1920-ban Párizsban a nagykövetek konferenciáján Brătianu Ionel, Románia miniszterelnöke azt hirdette a világnak, hogy Erdély keleti részén primitív nép lakik, amely szabadságot önmaga számára nem kér, de azzal élni sem tudna. Nemzeti érdek fűződik ahhoz, hogy ennek a népnek a fiai közül minél több tanult ember kerüljön ki, (*Taps.*) hogy elérje azt a nívót, amellyel Erdélyben a maga misszióját szolgálni tudja. (*Élénk helyeslés.*)

Erdély keleti szélén 1763-tól 1848-ig székely katonai határőrvidék volt osztrák igazgatás

alatt, annak minden szenvedésével együtt. (*Úgy van!*) Ez a katonai határőrvidék és ennek szervezete tette lehetővé, hogy az 1848/49. évi szabadságharcban a székelység olyan erővel lépett fel azokkal szemben, akik őt ebbe a katonai szervezetbe belekényszerítették. Az a helyzet, amelyben most vagyunk, amikor a székelység zsákszerű megszorultságban van, megköveteli, hogy a honvédelmi miniszter úr tegye megfontolás tárgyává a székely katonai határőrvidéknek most már magyar alapon való megszervezését. (*Élénk helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon és a középén.*) Számunkra nem egységes szabályok kellene, mert Erdély keleti szélén nem volnának székelyek, ha mindig egységes szabályok alatt éltünk volna. Nálunk a honvédelem tekintetében különleges szabályok alkotandók. Svájci mintára ott kell legyen a lőszer, a puska, a ruha, (*Úgy van! Úgy van! –Taps a bal- és szélsőbaloldalon és a középén.*) hogy veszedelem idején azonnal talpraugorjunk, korhatárra és szolgálati kötelezettségre való tekintet nélkül mindenki, minden épkézláb ember. (*Élénk helyeslés és taps. – Horváth Géza: Gens bellicosissima!*)

1918-ban már megértük, hogy Csík megye határain román csapatok özönlöttek be és 1918 november 15-én táviratilag jelentettem a honvédelmi minisztériumnak, hogy Presen tábornok vezérkari főnök aláírásával röpcédulákat szórnak szét a román községekben, amelyeknek szavai szerint: »Büszkén lépdeljete Erdély földjén, megvalósítandó azt a százados egységet, amelyre a román álmok annyit vágyakoztak. «E röpcédula teljes tartalmának megtáviratozása után azt a választ kaptam, hogy a román csapatok antantcsapatoknak tekintendők, szállásukról és élelmezésükről gondoskodni kel. (*Zaj a jobb- és szélsőbaloldalon. – Egy hang a szélsőbaloldalon: A székely hadosztály meg hazamehetett! – Egy hang jobbfelől: Ez volt a forradalom!*) Az antantcsapatok tehát elintézték bennünket. Ezentúl, ha veszélyben leszünk, nem bízunk többé létünket ilyen táviratokra; hanem védekezni fogunk úgy, ahogy tudunk. (*Élénk helyeslés és taps. Zaj.*)

A katonai feladatok közé tartozik a világháború rokkantjairól való gondoskodás is. Romániában a magyar rokkantakat tervszerűen hagyták ki a hadigondozottak köréből. Van olyan rokkant, aki ágyából felkelni 1917 óta még nem tudott, de a román állam egyetlen banit sem juttatott számára. (*Mozgás.*) Vannak százszázalékos rokkantak, akik huszonkét esztendőn keresztül pengőre átszámítva 1 pengő 30 fillér havidíjat kaptak százszázalékos sérülés után. A jelentkezés határidejének újból való kitűzése, a rokkantosztályozások felülvizsgálása, a rokkantsági díjnak arra a mértékre való felemelése, amely az életnek ezeket a szerencsétlenjeit, legalább olyan színvonalon hagyja élni, amilyet küzdelmeik után megérdemelték, a magyar államnak olyan feladata, amely elől nem térhet ki. (*Helyeslés és taps. – Horváth Géza: Megkezdtek már?*) Ha ezt a célt másképp nem lehet elérni, akkor a szükséges összeget mindnyájunk külön megadóztatásával is elő kell teremteni. (*Helyeslés.*)

T. Képviselőház! A letűnt uralom alatt mérhetetlen igazságtalanság érte a székelységet, amikor egy hatalmas vagyont, amely a csíki székelység kulturális, gazdasági és jótékonyági céljait lett volna hivatva szolgálni, a román állam minden ellenérték nélkül elvett és állami tulajdonná nyilvánított. Ez a vagyon 62.000 katasztrális hold erdőből és legelőből, épületekből, belső telkekből és egyéb javakból állott. Jövedelme 1784-től 1848-ig a csíkmegyei székely határőrkatonaság költségeinek pótlására szolgált, mert a székelység ezen idő alatt a katonáskodást saját költségén végezte; a ruházat, a fegyverzet, sőt a ló beszerzése is a székelységet terhelte. Amikor Mária Terézia ezt a határőrséget felállította, az volt az ígéret, hogy őket csak a határ őrzésére fogják felhasználni és azután 25 éven keresztül tartó

háborúban a Rajna mellett, Lombardiában, majd a későbbi Lengyelország területén használták és áldozták fel a székelység erejét idegen célokért. (*Úgy van!*) Ez a vagyon valamivel enyhítette azt a terhet, amelyet a székelység viselni volt kénytelen. 1850-ben az osztrák császár ezt a vagyont a székelységnek a szabadságharcban való részvétele és fegyvertényei miatt az osztrák államkincstár javára elkobozta. 1869-ben visszaadták ezt a vagyont a jogosult tulajdonosoknak. A tulajdonosok vagyonközösségét a volt székely határőrök utódai alkotják. Ez a vagyonközösség autonóm módon kezelte ezt a vagyont.

1923-ban ezt a vagyont a román állam minden ellenérték nélkül elvette és újból állami tulajdonnak nyilvánították.

Arra a pusztításra, amelyet ebben a vagyonban a román uralom alatt végeztek, nem lehet példát találni a földön, beleértve más világrészeket is. Ez a vagyon a békeidőbeli becslés szerint 108 millió aranykoronát ért és ez most le van tarolva. Erdély keleti felének összes görögkeleti templomai ennek a vagyonnak jövedelméből épültek. (*Zaj és mozgás. – Egy hang a baloldalon: Le kell hordani azokat a templomokat!*) Pedig az adományozás okmányának az volt a vezérmondata, hogy a vagyon a csíkmegyei székelység jólétének előmozdítására szolgál. Ezenkívül román szövetkezetek, sportegyesületek, társadalmi egyesületek, magánosok hordták szét ezt a vagyont.

Hat évig memorandumoztunk, de a memorandumokra csak egyszer kaptunk választ, akkor amikor Constantinescu román földművelésügyi miniszter a bukaresti képviselőházban azt válaszolta, hogy a román történelemnek örökre dicsőséges lapja marad az a nap, amelyen ezt a vagyont elvették. (*Nagy mozgás és zaj.*) Ennek hangoztatása után nem volt egyéb számunkra hátra, mint az, hogy a Nemzetek Szövetségéhez forduljunk, ámbár nem tápláltunk nagy reményeket a kedvező elintézés iránt. (*Mozgás és zaj.*)

A Népszövetség több évi huza-vona után közvetlen tárgyalásra és megegyezésre hívta fel a román kormányt és a panasztevőket. A bukaresti külügyminisztérium termében sok ízben folytatott tanácskozások során az akarták keresztülvinni, hogy önkéntes nyilatkozattal a vagyon kilencztedrészéről lemondva, roncokkal elégedjünk meg és olyan hangok hallatszottak, amelyek megfelelő módon értésünkre adták, hogy az ajánlat el nem fogadása az államhatalommal való szembenállást jelenti. A válasz részünkről csak az lehetett, hogy az államhatalomnak módjában áll a hatalom erejével megtartani a vagyont, de egyet nem érhet el, hogy ehhez a mi hozzájárulásunkat és beleegyezésünket megkaphassa. (*Nagy taps a Ház minden oldalán.*)

Az egyezkedések sikertelenek maradtak és azután a román kormány és a Népszövetség tanácsa közt egyezmény jött létre, amely a 62.000 katasztrális holdból 11.629 katasztrális hold, valamint az épületek és az ingóságok visszaadását ígérte meg. Az erről megalkotott román törvény azonban ezt a részleges visszaadást is ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a tulajdonosok jogosult képviselője a vagyon többi részéről minden időkre mondjon le. Ennek a feltételnek nem tettünk eleget. (*Élénk helyeslés.*) Ennek függő kérdésnek kellett maradnia, mert az egyenlőtlen elbánásnak olyan példája lett volna, ha mi ehhez hozzájárulunk, amiért utódaink átkát is megérdemeltük volna. (*Úgy van! Úgy van!*)

T. Ház! Meg kell említenem, hogy Erdély északkeleti részén, Beszterce-Naszód volt román határőrvidéken 330.000 katasztrális holdat meghaladó román volt határőrvidéki vagyon most is érintetlenül van. Ezt a birtokot a volt besztercei román határőrök utódainak a magyar állam 1872-ben szerződéssel adta át és ehhez való jogosultságukat elismerte.

Templomaik, iskoláik, közművelődési intézményeik ebből kapták a segítséget és tartalékot. 1921-ben külön román törvény mentesítette ezt a román nemzeti vagyonszösséget a kisajátítás alól. Erdély déli részében pedig Karánsebesen a volt 13. román határőrezred vagyonszösségének vagyona 215.000 katasztrális holdat tesz ki, amely szintén érintetlenül megmaradt és a magyar állam 1871-ben elismerte, hogy e vagyon jogosult tulajdonosai a volt határőrök utódai.

Egyetlen határőrvagyonközösség veszett el, ez a csíkmegyei székelység vagyona, pedig a vagyon jellegében és eredetében óriási különbségek vannak. A székelyföldön kincstári birtok, ősi alkotmány szerint nem létezett, a székelyföldön kívül pedig 1848 előtt vagy a kincstár, a fiskus, vagy a földesúr lehetett csak a tulajdonos. Azok a területek, amelyeket a románok kaptak, a magyar állam tulajdonából jutottak az ő tulajdonukba, az a föld pedig amely a mi elődeinké volt, egészben és minden kártalanítás nélkül a román államé lett.

Ezt az ügyet az erdélyi magyarság a román impérium alatt országos magyar üggyé tette, azzal szolidaritást vállalt, és azokban a küzdelmekben, amelyek a vagyon visszaszerzéséért folytak, megerősített minket. Én azt kérem, méltóztassák ezt az ügyet magyar nemzeti üggyé tenni. (*Élénk helyeslés és taps.*) Kérjük a kormányt, gondolkozzék, mi illeti meg a volt tulajdonosokat kártalanítás címén és tanulmányozza a kártalanítás módjait is.

T. Képviselőház! Az erdélyi problémák közül ennek a néhánynak felemlítése után szavunk volna egyetemes magyar kérdésekhez is. (*Halljuk! Halljuk!*) November 20-án nagy jelentőségű esemény történt: Magyarországnak a háromhatalmi egyezményhez való csatlakozása, ami betetőzése és megpecsételése egy iránynak, amelyet régen vártunk, amelyet örömmel üdvözlünk. (*Élénk helyeslés.*) Az erdélyi magyarság az idegen uralom alatt ezt az irányt látta egyedül célravezetőnek. Csodálatos életöszton mutatkozott meg ebben az egyetértésben és így most megnyugvással fogadjuk, hogy a kormány ezzel a határozott lépéssel előbbrement. (*Általános helyeslés.*)

A primus inter pares gondolatának, amire a külügyminiszter úr hivatkozott, maga után kell vonnia azt, hogy azzal a súllyal, amelyet az elsőnek való csatlakozás jelent, hathatósbabb védelmet tudjon nyújtani az ország azok számára, akik a határon túl maradtak, (*Élénk helyeslés és taps a Ház minden oldalán.*) akik most sokkal súlyosabb helyzetben vannak, mint amilyen sorsot mi viseltünk el. A magyarság megindult a határok felé, vagyonának elkótyavetyélésével. Furfangos eszközökkel késztetik arra, hogy elhagyja a lakóhelyét a legnagyobb anyagi károsodás mellett. Az optálás joga, amelyet a bécsi döntés kimondott, nincs szabályozva. Románia területén kitelepítési engedélyt csak az állampolgárságról való nyílt lemondás esetén adnak és akkor azoknak az összes okmányoknak beszerzését kívánják, amelyek az útlevel megszerzéséhez szükségesek. Ez óriási költséget zúdít mindenkire. Az újjlenyomatoktól kezdve 11 bizonyítvány beszerzése szükséges és gondoskodnak róla, hogy az erre fordított költségek meglehetősen magasak legyenek. Hatósági hirdetések jelennek meg, amelyek felszólítják a lakosságot, hogy a hat hónap lejártá nemsokára bekövetkezik és addig takarodjék az országból. Szebenben Dörr polgármester is közzétette ezt a hirdetményt, amely a magyar lakosságot a határidő közelségére figyelmeztette. (*Mozgás a jobb- és baloldalon.*) Ez riadalmat keltett a túlmaradt magyarság körében és arra vezet, hogy a vagyonok elherdálásával áradat fog megindulni a magyar határok felé.

Ennélfogva szükség van arra, hogy a legsürgősebben rendezzék az optálás kérdését. Erre nézve tárgyalások indultak meg szeptember 15-én, azok azonban megszakadtak október 10-

én. A románok olasz-német vegyesbizottságot kértek, amely összeült, de a tárgyalások eredményéről nem tudunk. Az optálás szabályozásának ki kell terjednie annak a kérdésnek eldöntésére, hogy az optálás mikor veheti kezdetét. Életérdekeink követelik azt, hogy a magyar kormány ragaszkodjék ahhoz az állásponthoz, hogy az optálás határideje akkor vegye kezdetét, amikor az erre vonatkozó egyezmény létrejött. (*Úgy van! Úgy van!*) Különb is hetek maradnak azok számára, akik onnan el akarnak jönni.

Ezenkívül pedig rendezni kell a vagyon likvidálásának módját és feltételeit, mert a románok most nem engedik meg, hogy ingóságaikat magukkal hozhassák azok, akik az állampolgárságról lemondanak. Csak 2000 leit hozhatnak magukkal, ingatlanjaik ellenértékét sem hozhatják magukkal, holott a bécsi döntés erre jogot ad. Aki pedig állampolgárságáról lemondott, az a román törvények szerint azonnal elveszítette falusi birtokaihoz való tulajdonjogát, azok állami értékesítés alá esnek. Ezek a kérdések sürgősen szabályozandók. Kérjük a kormánytól, méltóztassék mindent elkövetni arra nézve, hogy az optálási egyezmény sürgősen, még lehetőleg karácsony előtt létrejöjjön, mert annak a tömegnek, amely ott rekedt és most keserves sorsot visel, tudnia kell, hogy mi történik vele. (**Gróf Teleki Pál miniszterelnök:** A vegyes bizottság már lefektette ennek a principiumait és tegnap elment a részünkről a felszólítás Romániához, hogy a tárgyalásokat újra kezdjék meg! – *Élénk helyeslés és taps.*)

Ez a kérdésnek csak az egyik ága. A másik ága az, hogy a magyar állam védelmet nyújtson azokkal az üldöztetésekkel szemben, amelyek azokat érik, amelyek nem akarnak optálni. (*Helyeslés és taps.* – **Rajniss Ferenc:** És fegyverrel, ha kell! Elég volt ebből a mókából!) Nem tudhatjuk, miféle módok állnak ennek a célnak elérésére rendelkezésre, de fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy odaát most borzalmas terror van, amely a saját fajtestvéreiknek úgynevezett legkiválóbbjait teszik el láb alól; elképzelhető tehát, hogy a magyarság miféle szenvedéseket él át és mire érzi magát feljogosítva magát a csendőr és más hatósági közeg, tudva, hogy mi történik az ország fővárosában. Legionárius kormánybiztosok ülnek a magyar intézmények és a magyar szövetkezeti központok helyiségeiben s azoknak a lehetetlen rendelkezései mindent megbénítanak. Az utcákon nem mernek az emberek magyarul beszélni, mert bántalmak érik őket. Ezek a bántalmak különben nap-nap után következnek: éjjel felköltik ágyaikból a családokat és agyba-főbe verik őket. Nincs egyetlen magyarnyelvű lap, amelyből tájékozódást szerezhetnének az eseményekre vonatkozólag. A telefonban nem szabad magyarul beszélni, a világ minden nyelvén lehet, csak éppen magyarul nem. nem tudom, hogy ezek az elmérgesedett állapotok hova fokozódhatnak, ha nem történik valamilyen közbelépés.

Az egyetemes magyar kérdésekhez tartozik a honvédelem fejlesztésének kérdése is. Erre nézve csak annyit jelentek ki, hogy erdélyi magyarság képviselte minden áldozathoz hajlandó hozzájárulni, amely a honvédség fejlesztéséhez szükséges. (*Élénk helyeslés és taps.*)

T. Képviselőház! Van egy kérdés, amely nemcsak a politikai pártokat, hanem az ország közvéleményét is foglalkoztatja s amelyet a földreform kérdésének nevezünk. Ez a nemzetnek valóban sorskérdése. (*Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.*) Mi tanui voltunk annak, hogy mit jelentett odaát a földreform keresztülvitele román nemzeti szempontból. Úgy véljük, hogy e kérdésben határozott irány szükséges még akkor is, ha a megvalósításnak ideiglenesen gátat emel az, hogy háború folyik, mert ez nem lehet akadálya annak, hogy a megfelelő előkészületek megtéssenek és azután az előkészítés alapján a

földreform igazságos elvek szerint kellő megfontolással végrehajtsák. (*Úgy van! Úgy van!*) A magyar nemzet nagy kérdése ez, éppen úgy, mint amilyen a jobbágy-felszabadítás volt annakidején. Kossuth lángelméjének volt köszönhető, hogy egy nemzetet meg tudott győzni e nagy átalakulás feltétlen szükségességéről és amíg a világ más államaiban forradalmak és vérzivatarok tudták csak ezt a kérdést dűlőre juttatni, addig itt Magyarországon ez a nagy reform megvalósult anélkül, hogy azt vérontás megelőzte vagy követte volna. (**Incze Antal:** Ez is meg fog valósulni!) Mindig arra kell gondolnunk: mi történhetett volna akkor, ha e nagy átalakulás szükségességét Kossuth lángelméje nem hirdeti idejében s nem valósul meg, hanem az osztrák uralom valósította volna meg. A papság önkéntes áldozatot hozott, amikor 1848-ban lemondott a papi tizedről. Most olyan idöket élünk, amikor be kell látnunk, hogy ez a nagy kérdés dübörögve követel megoldást. Oroszország szomszédságában vagyunk és az állapotok nem maradhatnak úgy, ahogy most vannak. (*Úgy van! Úgy van! – Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.*) Mi átérezzük ennek a kérdésnek fontosságát és lelkiismeretünk diktálta, hogy ennek kifejezést adjunk. (*Helyeslés.*)

A földreform azonban nem olyan dolog, amelyet meggondolatlansággal lehetne sürgetni, mert a nemzet nagy kérdése ez s ezt nem szabad agitáció tárgyává tenni. (*Élénk helyeslés és taps a jobboldalon és a középén. – Maróthy Károly:* Viszont meg kell csinálni!) A magyar nemzet életérdekei azt követelik, hogy ennek a nagy kérdésnek tárgyalása nyugodt légkörben történjék anélkül, hogy feszültség, izgatottság mutatkoznék, mert ez a nyugodt légkör teszi lehetővé, hogy a kérdés olyan módon oldassék meg, hogy egyúttal nyugvópontra is jusson. (**Incze Antal:** Sürgösen végre kell hajtani! – *Egy hang a szélsőbaloldalon: Madagaszkárban is megvan!* – **Homicskó Vladimír:** *Fő az, hogy jól oldják meg!* – *Elnök csenget.*)

T. Képviselőház! Az egyetemes magyar kérdések között meg kell említeni, hogy a mi felfogásunkkal, a mi érzésünkkel, a mi gondolatvilágunkkal nem egyezik az a beteges jelenség, amelyet *címkórságnak* nevezhetünk. (*Élénk éljenzés, helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. – Maróthy Károly:* A felvidékiek is ezt mondták! Érdekes! – *Halljuk! Halljuk!*) Olyan megváltozott világra van szükség, amelyben a megbecsülés alapja a közösség javára kifejtett önzetlen munka (*Helyeslés a jobb- és baloldalon.*) s azoknak az erkölcsi tulajdonságoknak összessége, amelyeket a közösség kisebb vagy nagyobb része felismer, méltányol és egy életnek egyetlen hálájául nyújt a felé, aki ezt a munkát a nemzet érdekében végzi. A társadalmi szétválasztódások megnövelésére alkalmas a címek adományozása, amelyek felelőség nélkül való megtiszteltetést jelentenek, és megalázkodásokat követelnek a társadalom különböző rétegeiben, pedig az érdem és a cím nem mindig szokta fedni egymást. (*Úgy van! Úgy van!*)

Ezért mi azt kérjük a miniszterelnök úrtól, hogy a címadományozásokat Erdély területére ne méltóztassék kiterjeszteni. (*Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon. – Incze Antal:* Az egész országban!) Tudom azonban, hogy vannak mások, akik nem egészen osztják ezt a felfogást. (**Antal István:** – Csak ne kérnének annyian Erdélyből is!) Amidőn a visszacsatolás után egy ízben a miniszterelnök úrtól ezt kértem, akkor azt a választ kaptam: mit csináljak, egyfelől ezt hallom, másfelől pedig zaklatnak engem a címekért. (*Zaj. – Halljuk! Halljuk!*)

Elnök: Csendet kérek minden oldalon.

Pál Gábor: T. Képviselőház! Beteges jelenségnek tartjuk a protekciónak azt a rendszerét, amely az élet minden vonalán folyik. (*Taps a szélsőbaloldalon.*) A tömegek körében lévő elkeseredésnek, kétségbeesésnek és izgatottságnak mértékét fokozza az, ha

nincs meg a munkának, a szorgalomnak, a megbízhatóságnak, a képességnek és a képzettségnek kellő számbavétele, hanem az érvényesülést bármilyen kitartó munka után is attól teszik függővé, hogy ki milyen közbenjáróra talál. (**Maróthy Károly:** Hogy ki milyen családból származik.) Ennek a rendszernek meg kell változnia, ez pedig (*Zaj. –Elnök csenget.*) akkor változik meg leginkább, ha a minisztériumok ügyosztályainak vezető pozícióiba olyanok kerülnek, akik nemzeti feladatot látnak abban a hatáskörben, amely számukra adatik s akiknek számára nincs barátság, rokonság, sógorság vagy összeköttetés, (*Úgy van! Úgy van! – Élénk helyeslés és taps a jobb- és a baloldalon.*) csak egyetlenegy van, a nemzeti feladat szolgálata, amely minden jogosulatlan igényt visszaver és elhárít magától a magyar nemzet legfőbb érdekében. (*Helyeslés.*)

T. Képviselőház! Ezenkívül egy nagy kérdés foglalkoztatja a magyar közvéleményt s ezt zsidókérdésnek nevezzük. Mielőtt ennek érdemére áttérnék, szükségesnek tartom, hogy itt a képviselőház előtt elmondjam, milyen volt a zsidók magatartása abban az országban, ahonnan visszakerültünk. (*Halljuk! Halljuk!*) Az impériumátvétel után a román államhatalmi célok azt követelték meg, hogy a románság túlnyomó számával szemben apró néptöredékekre hivatkozhasson a világ előtt és ezért az iránt tett lépéseket, hogy a zsidóság kiválva a magyarságból való tartozandóságból, ezt a létszámcsökkentést ezek kiválásával előidézze. A zsidóság túlnyomó része ennek a törekvésnek eleget tett, a magyarsággal való közösséget megtagadta, (*Úgy van! Úgy van!*) azonkívül pedig külön politikai pártot létesített, amely politikai párt velünk szemben lépett fel a megyei, városi és országos választások alkalmával is. (**Maróthy Károly:** Így volt a Felvidéken is!) Ezt a szembehelyezkedő magatartást és kiválást elősegítették a Budapestről emigrált zsidók, akik a román kormány által szubvencionált magyarnyelvű sajtóban végigyalázták a magyarságot. (**Maróthy Károly:** Árulók voltak, mint idehaza!) Ezek között akadtak olyanok is, akik Magyarországot Horthy hóhérországának nevezték. (**Maróthy Károly:** Gazemberek!) Ez a szembehelyezkedés nagyon tetszett a románoknak. (*Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak a baloldalon!

Pál Gábor: De ez nem volt egyedüli jelenség Erdélyben, mert úgy tudjuk, hogy ugyanez a magatartás volt Jugoszláviában és Csehszlovákiában is. (*Úgy van! Úgy van! a baloldalon. – Incze Antal:* Itt is! – **Korláth Endre:** Másfélszázalék kivétellel!)

E tények felemlítése után tisztában vagyunk azzal, hogy a zsidóság túlnyomórésze elfordult tőlünk, átszökött a másik táborba és ellenünk fordult. (*Úgy van! Úgy van!*)

De amikor ezeket elmondottam, a valóságnak megfelelően azt is el kell mondanom, hogy voltak a zsidók között olyanok is, akik az erdélyi magyarság létfenntartási küzdelmében az első helyen állottak és azoknak soraiban minden küzdelmet megvívttak. Voltak olyanok, akik a saját fajtájuknak elfordulását ostorozták s ezért a saját fajtájuk őket megvetette, a románság pedig úgy tekintette őket, mint ellenségüket. Ezek börtönben ültek, letartóztatva voltak, meghurcoltattak, minden szenvedést elviseltek olyan mértékben, hogy a magyarok legjobbjai között is kevesen voltak, akik többet viseltek el. (**Maróthy Károly:** Besszre spekuláltak!) Ezt el kellett mondanunk. Olyanok is voltak, akik az első szervezkedés idején, amikor szegényesen és szerényen kellett megindítani munkánkat a hazavesztés után, az anyagi alapot néhányan közülük adták össze, amivel megindulni tudtunk. Volt közöttük olyan, aki húsz esztendőn keresztül minden gyülekezetünkben ott volt s mindig okos és meggyőző szóval a mi küzdelmeinknek helyes irányt és útmutatást adott. Egy városban, ahol az egész város

magyar lakossága fellobogózta házait román színekkel, egy zsidó akadt, aki soha hús esztendő alatt nem tette ki ezt a zászlót, annak ellenére, hogy kilátásba helyezték, hogy ezt az állammal szemben való ellenséges cselekedetnek minősítik, ami pedig a legsúlyosabb, amit valaki elkövethet Romániában. Azonkívül voltak olyanok, akik a magyarság legkülönbözőbb céljait szolgálták azáltal, hogy adományaikat eljuttatták hozzánk, akik becsülettel tudunkra adták, hogy mindig rendelkezésre állanak. Ezek bünt nem követtek el.

Ezeknek felsorolása után felemlítem, hogy egy zsidótörvény megalkotásának elvett irányja volna, ha azokat, akik a mi nemzeti küzdelmeinknek élharcosai voltak, ugyanegy sorba helyezné a bünösökkel, a sibolókkal, a csalókkal. (*Helyeslés és taps a középén.*) Elvett irány volna, ha nem adatnék lehetőség arra, hogy azok, akik nem követtek el semmi bünt, hanem a magyarság részére adományaikkal, munkájukkal és egyebekkel szolgálatot tettek, ugyanabba a sorsba taszítatnának. Ennek részletes felsorolása nem ide tartozik, hanem akkor, ha jön a harmadik zsidótörvény, többet kell elmondanunk annál, mint amit most elmondtam.

Hogy a zsidóság legjobbjai is mindenesetre elkövettek valamit, azt a legékesebben gróf Apponyi Albert fejezte ki, amikor megkérdeztetvén arra nézve, mi az álláspontja a zsidókérdésben, azt a választ adta: »A zsidóság tragédiája abban van, hogy fajtájának a legselejtesebbjeivel is együttérez.« (*Úgy van! Úgy van!*) Ez az együttérzés bizonyos mentesítést jelentett a többiek számára a bűnök folytonos megismétlésére.

De ezeknek a kérdéseknek itt előtárása után legyen szabad most egy kérőszóval fordulnom a képviselőház összes pártjaihoz. (*Halljuk! Halljuk!*) Nekünk nagy tanulságul szolgáltak a költségvetés vitájába elhangzott felszólalások, valamint mindaz, amit a felhatalmazási javaslat vitájánál hallottunk. Ez a tanulság azonban azt is megmutatta és megláttatta velünk, hogy itt a politikai pártok között súlyos feszültség van, olyfokú izgatottság, amely azonban nemcsak itt van, hanem az ország közvéleményére is kihatott. Mindegyre alakulnak csoportok, amelyek a magyar állam problémáinak megoldását a legkülönbözőbb elképzelésekkel hirdetik. Ez a magyar társadalom nagy szétválasztódására szolgáltatott okot.

Senki sem tudhatja, t. Ház, hogy mi vár még reánk. (*Úgy van! Úgy van!*) Nem tudjuk, hogy a háború kiszámíthatatlan fejleményei hová visznek bennünket, (*Úgy van! Úgy van!*) de akármi jöjjön; együtt kell találjon minket, mert egy nemzetnek fiai vagyunk. (*Úgy van! Úgy van! – Taps.*) Éppen ezért a mi kérő szavunk a politikai pártok mindenikéhez az, hogy enyhítsék azt a feszültséget, amely itt uralkodik s egymás véleményének és javaslatainak higgadtabb meghallgatásával tegye lehetővé, hogy a magyar állam nagy kérdése ezekben a súlyos időkben megfelelő nyugodt atmoszférában nyerjenek megoldást. (*Élénk helyeslés és taps.*)

Akik egyszer hazát veszítettünk és azután gyötrő uralmat elszenvedtünk: jogunk van ezt kérni!

Elmondottam mindezeket, mert el kellett mondanom. (*Hosszantartó élénk éljenzés és taps. – A szónokot sokan üdvözlük.*)